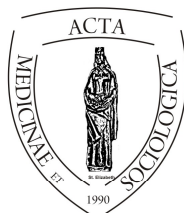

UNIVERSITY
OF DEBRECEN

FACULTY OF
HEALTH
NYÍREGYHÁZA

ACTA
MEDSOC
VOLUME 7.
2016

A bensővé tett kulturális tőke és annak hatása a Nyíregyházi járásban élő, 18. életévüket betöltött, tanulmányokat folytatók életminőségére

Szigeti Fruzsina

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Nevelés- és Művelődéstudományi
Doktori Program, PhD. hallgató,

Absztrakt. Napjainkban egyre inkább hangsúlyossá válik az életminőség egyéni és társadalmi szintű vizsgálata, amely komplex módon csak az objektív tényezők és a szubjektív összetevők egyidejű mérésével valósítható meg (Ercsey 2010, Lin et al. 2013). Ezt a tényt felismerve a Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Szociális és Köznevelési Osztály munkatársai valamint a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Társadalomtudományi Tanszék dolgozói útnak indították azokat a kutatássorozatokat, amelyek lehetőséget biztosítanak a Nyíregyházi járásban élő, felnőtt népesség életminőségének feltérképezésére és számszerűsítésére, valamint az adatfelvételek között eltelt időszak alatt megmutatókozó változások elemzésére, ismertetésére és magyarázatára (Fábián – Patyán – Huszti 2012).

A kutatássorozatok keretében fontosnak tekintem azt megvizsgálni, hogy a Nyíregyházi járásban megjelenő inkorporált kulturális tőke-index hogyan alakítja azoknak az életminőségét, akik betöltötték a 18. életévüket és jelenleg az oktatási rendszerben foglalnak helyet, azaz tanulnak.

Ercsey (2010), Gondos – Hercz (2011), Csapó – Steklács – Molnár (2015) tanulmányainak ismeretében azt feltételezem, hogy az iskolai végzettségekben, tudományos

rangokban testet öltő intézményesült állapotú kulturális tőkefajtán túl, a bensővé tett kulturális tőkeforma is kedvezően alakítja (növeli) a Nyíregyházi járásban élő tanulók életminőségét.

Kulcsszavak: életmód, életminőség, felnőttek, kulturális tőke, kulturális tevékenységek

Abstract. Nowadays studying the quality of life at individual and social level is more highlighted which can be implemented in a complex way by measuring the objective and subjective components at the same time (Ercsey 2010, Lin et al. 2013). Research were launched to investigate the quality of life of the adult population in Nyíregyháza and its nearest settlements and to analyze and explain the changes between the date collections by the workers of the Social and Public Education Department of the Nyíregyháza Municipality Office together with the Applied Social Science Department of the University of Debrecen Health Faculty (Fábián & Patyán & Huszti 2012).

It is considered to be important to study how the incorporated cultural capital-index of Nyíregyháza has an impact on quality of life of those who are over 18 years old and study in the education system.

In the light of Ercsey (2010), Gondos & Hercz (2011), Csapó & Steklács & Molnár's (2015) studies it was assumed that besides the institutionalized (school qualification, PhD degrees) cultural capital the incorporated/acquired cultural capital can enhance the quality of life in Nyíregyháza.

Keywords: lifestyle, quality of life, adults, cultural capital, cultural activities

DOI: 10.19055/ams.2016.7/22-23/4

Bevezetés

A kultúra¹ vizsgálata több tudományág fontos területe. Minden egyes szakterület – (nevelés)szociológia, filozófia, közgazdaságtudomány, antropológia – a saját koncepciója, gondolatmenete mentén határozza meg a kultúra definícióját, mibenlétét és jelentőségét, a kulturális tevékenységeknek számító cselekvések halmazát (Hunyadi 2005b).

Az Európai Bizottság tagjai is felismerték a kultúra fontosságát, jótékony hatását a személyes fejlődésre, a társadalmi kohézió erősítésére és a gazdaság növekedésére: 2007-ben először valósítottak meg Eurobarometer felmérést a kultu-

---

¹ „A kultúra nem más, mint jelentést hordozó szimbólumok szervezett rendszere, társadalmilag teremtett jelentésstruktúrák összessége, valamint a szimbólumokban megtestesülő jelentések történetileg közvetített mintája [...] a szimbolikus formák és rendszerek egyrészt örökölhetők, másrészt a társadalom tagjai ezek segítségével kommunikálnak, tanulnak és fejlesztik attitűdjeiket, ezen kívül a szimbólumokhoz való kötődés új fogódzókat kínálhat a helyi közösségek fejlődése esetében” (idézi Fábián – Tóth 2013:98).

rális értékekről, az Európai Unió tagállamaira jellemző kulturális tevékenységekről (Eurobarometer 2007, Fábíán – Tóth 2013).

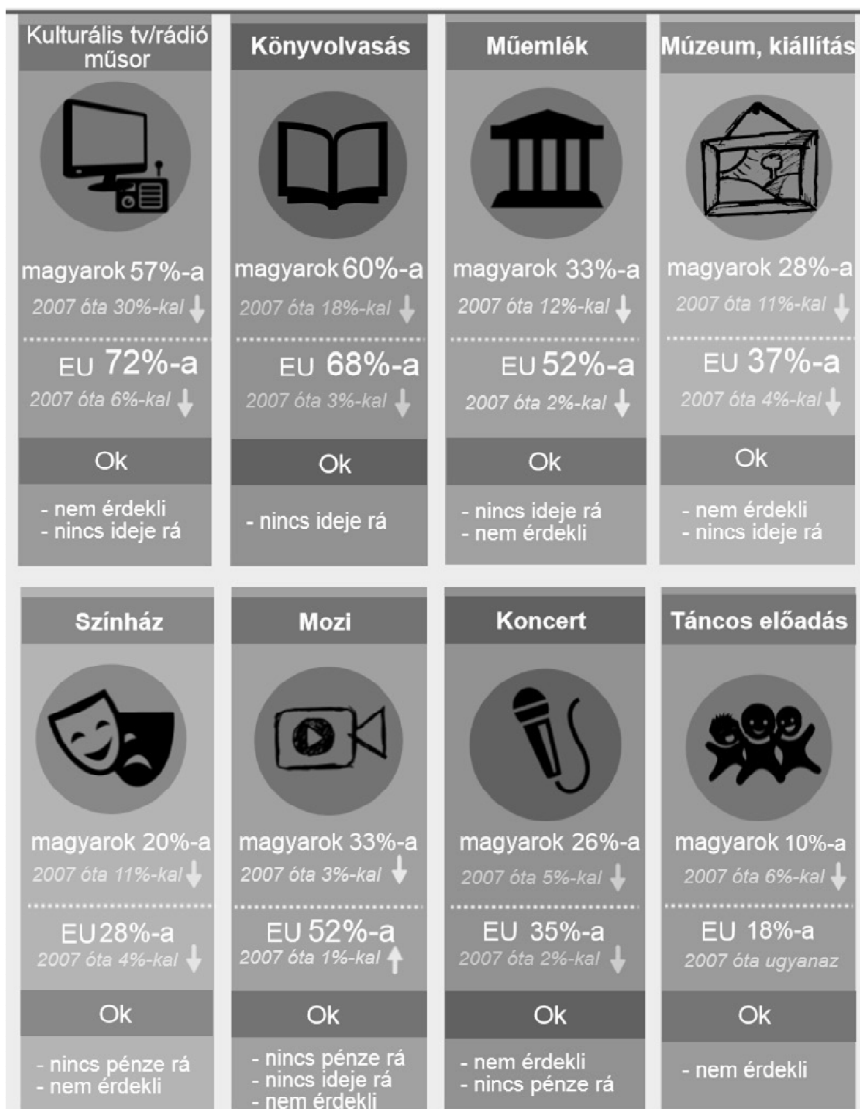
2013-ban megismételték a vizsgálatot, mely szerint – hét év elteltével – az európai népesség kulturális fogyasztása jelentősen csökkent, különösen a magyaroké, a románoké és a görögöké (Eurobarometer 2013) (1. ábra).

Magyarországon – 2007-ről 2013-ra vonatkozóan – közel duplájára, 54 százalékra emelkedett azok aránya, akik soha, nem vagy alig vettek részt kulturális programokban (Eurobarometer 2013).

2007-ben a magyarok kulturális intézmény látogatottságaira – egyéves vizsonyatban, 1000 fő válasza alapján – az volt jellemző, hogy a megkérdezettek 64 százaléka egyszer sem volt moziban, 16 százalék egyszer vagy kétszer, 9 százalék háromszor, négyszer vagy ötször, 11 százalék több mint ötször vett részt intézményesített filmvetítésen. Színházban a válaszadók 69 százaléka nem volt, legfeljebb kettő előadást 21 százalék, maximum öt előadást 6 százalék, legalább hat előadást 4 százalék nézett meg. Koncerten 69 százalék nem vett részt, 21 százalék maximum kétszer, 6 százalék legfeljebb ötször, 4 százalék minimum hatszor vett részt. A könyvtári látogatás 67 százalékra nem volt jellemző, 14 százalék maximum kétszer, 6 százalék maximum ötször, 13 százalék minimum hatszor fordult meg bibliotékában. Múzeumi keretek között a válaszadók 61 százaléka nem járt, még legfeljebb kétszer 27 százalék, legfeljebb ötször 8 százalék, legalább hatszor 4 százalék járt. Könyvolvasás tekintetében a válaszadók 22 százaléka azt jelölte meg, hogy egyetlen könyvet sem olvasott, maximum kettő könyvet 25 százalék, három és öt könyv között 14 százalék, hat könyv felett 39 százalék olvasott (Eurobarometer 2007).

2013-ban mindezek az arányok még kedvezőtlenebbül alakultak: a megkérdezettek (N=1033 fő) 67 százaléka egyszer sem volt moziban, 20 százalék egyszer vagy kétszer, 9 százalék háromszor, négyszer vagy ötször, 4 százalék több mint ötször vett részt intézményesített filmvetítésen. Színházban a válaszadók 80 százaléka nem volt, legfeljebb kettő előadást 16 százalék, maximum öt előadást 3 százalék, legalább hat előadást 1 százalék nézett meg. A magyarok 74 százaléka nem vett részt, 19 százalék maximum kétszer, 5 százalék legfeljebb ötször, 2 százalék minimum hatszor vett részt koncerten. A könyvtári látogatás 81 százalékra nem volt jellemző, 10 százalék maximum kétszer, 3 százalék maximum ötször 6 százalék minimum hatszor élt ezzel a lehetőséggel. Múzeumi keretek között a válaszadók 72 százaléka nem járt, még legfeljebb kétszer 22 százalék, legfeljebb ötször 4 százalék, legalább hatszor 2 százalék járt. Könyvolvasás tekintetében a válaszadók 40 százaléka jelölte meg azt, hogy egyetlen könyvet sem olvasott, maximum kettő könyvet 25 százalék, három és öt könyv között 10 százalék, hat könyv felett 25 százalék olvasott (Eurobarometer 2013).

Mіндеzen eredmények ismeretében kijelenthető, hogy Magyarország kulturális életben való aktivitása rendkívül alacsony (Hunyadi 2005a).

Forrás: http://europapont.blog.hu/2013/12/13/kevesebb_a_kulturara

1. ábra: Az európaiak kulturális szokásai (%) (2007 és 2013)

A tanulmány egyrészt összefoglalja, hogy a különböző kulturális tevékenységek mennyire jellemzőek a Nyíregyházi járásban² élő, 18. életévüket betöltött, 2015-ben tanulmányokat folytatókra³, mindez mennyiben függ a társadalmi struktúrában elfoglalt helyzettől, másrészt kísérletet tesz annak felvázolására, – amely a kutatás legfontosabb eredményét és a téma újszerűségét biztosítja – hogy a kulturális szolgáltatások igénybevétele, vagyis az inkorporált kulturális tőke⁴ milyen befolyást gyakorol a vizsgált egyének életminőségére.

Tanulmányomban bemutatom a kutatás keretét utalva a kulturális tőke és az életminőség kapcsolatának vizsgálatára kiterjedő elemzésekre. Megfogalmazom a kutatási kérdéseket és feltevéseket, melyek után ismertetem a szocio-demográfiai ismérveket továbbá a legfontosabb eredményeket, következtetéseket.

Elméleti háttér

A felvilágosodás időszakától kezdődően fontos szerepet tölt be a társadalmak életében a jólét⁵ vizsgálata, melynek javítása egyre inkább hangsúlyossá válik

---

² A Nyíregyházi járás mint terület vizsgálata azért fontos, mert e járás az Észak-Alföld régióban helyezkedik el, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A legtöbb mutató szerint az Észak-Alföld régió a kedvezőtlen helyzetű térségek közé tartozik és az Észak-Alföld régió megyéi közül a legkedvezőtlenebb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye van (Kékesi 2007). A Nyíregyházi járás illetékes települései: Apagy, Kálmánháza, Kótaj, Nagycserkesz, Napkor, Nyíregyháza, Nyírpazony, Nyírtelek, Nyirtura, Rakamaz, Sényő, Szabolcs, Timár, Tiszanyagyalu, Újfehértó.

³ A tanulmányban csak a „tanulmányokat folytatók” meghatározással operálok, ugyanis a kutatás alapját szolgáló adatbázis nem tartalmaz adatokat arra vonatkozóan, hogy ki mely intézményben, milyen státuszban (hallgató vagy diák) tanul.

⁴ Bordieu [1985] (1999) nevéhez fűződik a kulturális tőke fogalma, melynek három megjelenési formája létezik. (1) Az inkorporált/elsajátított/bensővé tett kulturális tőke, amely csak tanulással, gyakorlással szerezhető meg és amely az adott egyénhez szervesen kötődik, attól el nem szakítható. Pl.: műveltség. (2) Az objektívált/tárgyasult kulturális tőke, amely materiálisan megfogható, átadható, sokszorosítható és eladható. Pl.: hangszerek, íráskészítők. (3) Az intézményesült kulturális tőke, amely egyrészt igazolja valamilyen tudás megszerzését, másrészt jogosít valamilyen pozíció betöltésére. Pl.: iskolai végzettség titulusa, tudományos fokozat.

⁵ Az életminőség (Quality of Life) és a jólét (well-being) egymással egyenrangú, szinonim fogalmak, amelyek a jólét (welfare) tágabb értelmét fejezik ki (Szigeti 2016). Az Egészségügyi Világszervezet megfogalmazásában "az életminőség az egyén észlelete az életben elfoglalt helyzetéről, ahogyan azt életterének kultúrája, értékrendszerei, valamint saját céljai, elvárásai, mintái és kapcsolatai befolyásolják. Szélesen értelmezett fogalom, amely bonyolult módon magába foglalja az egyén fizikai egészségét, pszichés állapotát,

napjainkban azon cél elérése szempontjából, hogy az állampolgárok minél elégedettebbek legyenek, minél teljesebb életet éljenek (Szegő 1996, Berger-Schmitt – Noll 2000, Szabó 2003, Petőné 2012).

Az életminőség mibenlétének megismerése, alkotóelemeinek minél pontosabb feltárása a tudomány feladata. Amennyiben megismerjük és azonosítjuk, hogy mely elemek szintézise járul hozzá az életminőséghez, akkor annak befolyásolására, kívánt szintjének biztosítására nagyobb valószínűséggel kerülhet sor (Haybron 2007, Michalkó 2010).

Általánosan elfogadott tény, hogy az életminőség alakításában megkérdőjelezhetetlen szerepe van a társadalmi szerepvállalásnak, a társadalomban domináló értékhierarchiáknak és magatartási normáknak (Petőné 2012), melyek kialakulása és/vagy finomítása – a családi szocializáció mellett – az oktatási intézményrendszerben következik be (Nyitrai 1997, Kozma 1998, Bukodi 2000, Pusztai 2009, Szabó – Nagy 2015). Mindez lehetőséget biztosít arra, hogy az életminőség vizsgálata a neveléstudományi gondolkodásban is helyet kapjon: az iskolázottság, az egyéb kulturális tőkeformák és az életminőség több szálon is kapcsolódik egymáshoz (Petőné 2012).

Mindezek értelmében tanulmányomban görcső alá veszem Bordieu [1985] (1999) nevéhez köthető inkorporált kulturális tőkeformát.

A kultúra inkorporált állapotban csak és kizárólag akkor jöhet létre, ha azt egy képzési, tanulási folyamat előz meg, melynek során olyan „tulajdon” képződik, amely az adott egyénhez szervesen kötődik. Ez a „tulajdon” a személy szilárd részévé, habitusává válik, s ellentétben a pénzzel, nem adható tovább, nem ajándékozható el.

Elsajátítása öntudatlanul is végbemehet a szocializáció révén: a gyermekkor-tól kezdődő felhalmozása csakis azokban a családokban valósulhat meg – akadálytalanul és idővesztés nélkül – amelyek magas kulturális tőkével rendelkeznek. Ezekben a családokban a teljes szocializációs időszak egyúttal felhalmozási időszakot is jelent.

A szocializációs/felhalmozási időszak kapcsán egyértelműen számolni kell azzal a következménnyel, hogy a családi nevelés az oktatási rendszer igényeihez viszonyítva lehet pozitív vagy negatív kimenetelű. Pozitív értéként lehet definiálni mint megtakarított időt, negatív tényezőként mint kétszeresen elvesztegetett időt, mivel a negatív következmények kijavítása még több időt igényel, mint az „eredeti” elsajátítási folyamat.

A bensővé tett kulturális tőke – társadalmi szinten – egyértelműen hozzájárul(hat) egy régió vonzerejének, a gazdaság fejlődésének, a közösség/a közön-

---

függetlenségének fokát, társadalmi kapcsolatait, személyes hitét, valamint a környezet lényeges jelenségeihez fűződő viszonyát” (idézi Tróznai – Kullmann 2003:30).

ség identitásának és életminőségének javításához (Oktatási és Kulturális Minisztérium Közművelődési Főosztály 2007, Ercsey 2010, Gondos – Hercz 2011). Megszerzése és elsajátítási folyamata – egyéni szinten – kialakulhat a családi szocializáció és/vagy az iskolai pályafutás során a kulturális intézmények látogatása valamint a kulturális javak fogyasztása révén. Mindezekből jól kitűnik, hogy a kultúra birtoklása és felhalmozása számos tényezőtől függhet mint például az egyéni értékrendszertől, a korábbi szocializációs mechanizmusoktól, a gazdasági helyzettől, az iskolázottságtól illetve a lakóhely urbanizáltságától (Rétsági et al. 2011).

Az olvasásra mint képesség elsajátítására és mindennapos használatára koncentrálva az állapítható meg, hogy közreműködik a felnövekvő generáció életminőségének a fejlesztéséhez és az adott ország társadalmi-gazdasági fejlődéséhez (Csapó – Steklács – Molnár 2015, Kultúrpon t é. n.).

Az életminőség egyéni és társadalmi szintű vizsgálata komplex módon csak az objektív tényezők és a szubjektív összetevők egyidejű mérésével valósítható meg (Ercsey 2010, Lin et al. 2013). Ezt a tényt felismerve a Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Szociális és Köznevelési Osztály munkatársai valamint a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Társadalomtudományi Tanszék dolgozói útnak indították az „Életminőség Nyíregyházán”, továbbá a „Nyíregyházi járás életminősége” című kutatássorozatokat, amelyek lehetőséget biztosítanak a felnőtt népesség életminőségének feltérképezésére és számszerűsítésére, valamint az adatfelvételek⁶ között eltelt időszak alatt megmutatózó változások elemzésére, ismertetésére és magyarázatára (Fábián – Patyán – Huszti 2012).

E kutatássorozat a Rahman-modell elkötelezett hívei, amely nyolcféle komponens egyidejű mérésével igyekszik meghatározni az életminőséget, a családi, baráti viszonyrendszerrel, az érzelmi jólléttel⁷, az egészséggel, az anyagi jólléttel, a lokális közösséghez tartozással, a munkával és aktivitással, a személyes biztonsággal és a környezet minőségével (Rahman et al. 2005). Ezeknek a paramétereknek a felmérésével és főkomponens alapú vizsgálatával megvalósult egy lokális életminőség index, az FTI⁸ létrehozása (Takács –

---

⁶ Az „Életminőség Nyíregyházán” című kutatás 2008-ban, 2010-ben, 2012-ben és 2015-ben, a „Nyíregyházi járás életminősége” elnevezésű vizsgálat 2015-ben valósult meg.

⁷ Az érzelmi jóllét vizsgálatára csak 2015-ben került sor, melynek főbb eredményeit a Szigeti – Fábián – Takács (2015) tanulmány tartalmazza.

⁸ Az FTI rövidítés az alkotók nevének (Fábián-Takács Index) kezdőbetűiből kialakított rövidítés. Módszertani leírását a Takács – Fábián (2014) tanulmány tartalmazza, amelyből kiderül, hogy az index belső együtthatói között az érzelmi jóllét főkomponens (még) nem szerepel.

Fábián 2014, Takács – Fábián – Szigeti 2015), melynek segítségével számszerűsíteni lehet az életminőséget.

A szakirodalmi háttér ismeretében fontosnak tekintem az iskolai végzettségekben, tudományos rangokban testet öltő intézményesült állapotú kulturális tőkefajtán túl, a bensővé tett kulturális tőkeformát is megvizsgálni valamint az életminőségre kifejtett hatását analizálni.

Eredményeim egyrészt hozzájárulhatnak a Nyíregyházi járásban élő, 18. életévüket betöltött, 2015-ben tanulmányokat folytatók életminőségének alaposabb megismeréséhez és javításához, másrészt a kulturális programok keresletének prognosztizálásához.

A kutatás ismertetése

A kutatás kérdései és feltevései

Empirikus vizsgálatom egyik célja, hogy

(1) a Nyíregyházi járásbeli, tanulmányokat folytatók inkorporált kulturális tőke formáját feltérképezem: vannak-e olyan szocio-demográfiai tényezők, amelyek a kulturális tevékenységek igénybevételét meghatározzák, determinálják?

(2) Másik célként azt fogalmazom meg, hogy felderítem a kulturális szolgáltatások igénybevételének és az életminőségnek a kapcsolatát: a kulturális aktivitás gyakorol-e hatást a tanulmányokat folytatók életminőségére?

Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásával kapcsolatosan az az első feltevésem, hogy az intézményhez kötött kulturális tevékenységek preferálása erősen összefügg az iskolai végzettséggel, a nemi hovatartozással, az életkorról és a jövedelmi helyzettel (Hunyadi 2005b, Rétsági et al. 2011, Központi Statisztikai Hivatal 2013).

H1: A kulturális szabadidős tevékenységek igénybevétele jelentős a minimum érettségivel, a jobb jövedelmi helyzettel rendelkezők körében, illetve a nők és az idősebb generációk esetében.

Az olvasás gyakoriságára fókuszálva az a sejtésem, hogy az olvasás kevésbé függ a vagyontól, mintsem a nemi hovatartozástól, az iskolai végzettségtől és az életkortól (Gereben 2002, Hunyadi 2005b, Központi Statisztikai Hivatal 2013).

H2: A könyvolvasás elsősorban „nőies”, „fiatalos” és „pallérozott” tevékenység. A kulturális aktivitás hatásáról, az inkorporált kulturális tőkéről azt feltételezem, hogy kedvezően formálja fogyasztóik életminőségét (Oktatási és Kulturális Minisztérium Közművelődési Főosztály 2007, Ercsey 2010, Gondos – Hercz 2011, Rétsági et al. 2011).

H3: Minél magasabb a tanulmányokat folytatók bensővé tett kulturális tőke-indexe, annál magasabb az életminőség-indexe is.

A kutatás mintája és módszerei

Jelen tanulmány megírásának az alapját a „Nyíregyházi járás életminősége 2015” című kutatás „Kulturális tőke” elnevezésű kérdésblokkja biztosítja számomra. A kutatás során kérdőíves módszert alkalmaztak, kérdezőbiztosok bevonásával. A felmérés 2015 tavaszán valósult meg, melynek keretében a kérdezőbiztosok 1663 fővel tudták felvenni a kapcsolatot.

Az 1663 fő közül kizárólag azokkal az egyénnel foglalkozom, akik a Nyíregyházi járásban élnek, betöltötték a 18. életévüket és jelenleg tanulmányokat folytatnak. Számuk 112 fő (2. ábra).

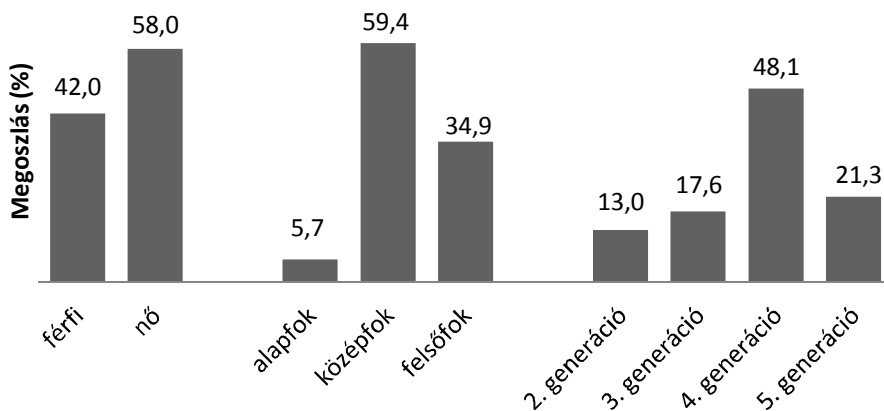
Az almintá 42 százalékát a férfiak, 58 százalékát a nők alkotják. Iskolai végzettség szerint az alapfokú végzettséggel rendelkezők körébe az 1-8 osztályt vagy annál kevesebbet végzettek sorolom. A megkérdezettek 5,7 százaléka tartozik ebbe a csoportba. Középszintű iskolai végzettségűeknek determinálom azokat a személyeket, akik szakmunkásképző intézménybe jártak, továbbá akik gimnáziumban vagy szakközépiskolában szereztek érettségit vagy érettségire épülő szakképzést, technikumot végeztek el. A teljes minta 59,4 százaléka rendelkezik ezzel a szintű iskolai végzettséggel. Azok a válaszadók, akiknek a tulajdonukban diploma van – főiskolát, alapképzést, egyetemet, mesterképzést, PhD/doktori képzést abszolváltak – a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők körébe tartoznak. Ők 34,9 százalékban képviselik magukat a populációban⁹.

Az életkor szerinti vizsgálatához Takács – Fábián (2014) (életkori) generáció¹⁰ besorolását alkalmazom. Az 1. generációba, a „Csendes generációba” azok a személyek tartoznak, akik 1945 előtt születtek. A minta ilyen korosztályú egyéneket nem tartalmaz. A 2. generáció tagjai 13 százalékban vesznek részt a vizsgálatban. Ők a „Baby Boom generáció” tagjai (1946 és 1965 között születtek). Az „X generáció”, a 3. generáció, amelybe azok a személyek tartoznak, akik 1965 és 1979 között születtek. 17,6 százalékban fordulnak elő a mintában. A 4.

⁹ Jelen megoszlási értékek nagyságrendileg azonosságot mutatnak a Központi Statisztikai Hivatal (2011) által lebonyolított felmérés eredményeivel: 2011-ben a Nyíregyházi járásban élő 18 éven felüli lakosság 51,6 százaléka rendelkezett legalább érettségivel, a 25 éves és idősebb népességen belül a diplomások aránya 21,7 százalék volt (Malakucziné 2015).

¹⁰ „A társadalomtudományi definíció szerint azon korosztályok tartoznak egy generációba, akik ugyanazon időintervallumban születtek és hasonló kulturális tapasztalatokon osztoznak” (idézi Takács – Fábián 2014:167).

generáció, az „Y generáció” tagjai 1980 és 1994 közötti születési évszámmal rendelkeznek. 48,1 százalékban vannak jelen a vizsgálatban. Az 5. generáció tagjai (1995 után születtek) a „Z generáció” képviselői, akik 21,3 százalékban vesznek részt a kutatásban.

Demográfiai jellemzők

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

2. ábra: Demográfiai ismérvek (%). (N=112)

Az eredmények kiértékelésére keresztábra elemzést, varianciaanalízist, lineáris- és logisztikus regressziós modellt használok 5 százalékos valószínűségi szinten, amiben az SPSS 22.00 for Windows szoftver lesz segítségemre.

Eredmények

Kulturális tevékenységek a közösségben

A kulturális tőke elsajátítási folyamata nemcsak a családban és az iskolában zajlik, hanem azon túl is, például a könyvesboltban, a múzeumban/a kiállításon, a könyvtárban, a színházban, a multiplex moziban, a fesztiválon és a könnyűzenei koncerten.

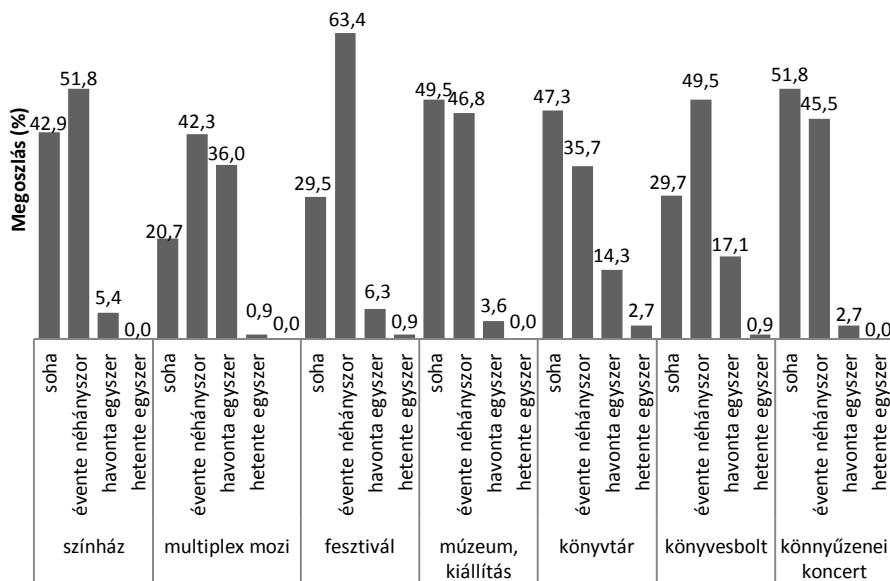
Kutatásom első kérdéseként azt szeretném megtudni, hogy a mintába került tanulóakra ezekből a kulturális tevékenységekből melyek a leginkább jellemzők (3. ábra).

A válaszok alapján megállapítható, hogy a tanulók nem preferálják a múzeumi kiállításokat, a színházi előadásokat és a könyvtárat. A megkérdezettek közel fele nem jár sohasem ezekbe az intézményekbe.

A könnyűzenei koncerten való megjelenés kapcsán még erőteljesebb passzivitás figyelhető meg: a válaszadók 51,8 százaléka sohasem látogat el a könnyűzenei koncert helyszínére.

A könyvesboltba járás némileg népszerűbb kikapcsolódási formát biztosít számukra, leginkább évi néhány alkalommal fordulnak meg itt (49,5%).

Multiplex mozikban a válaszadók 79,3 százaléka, fesztiválokon 70,5 százalékosan vesz részt, különböző gyakorisággal. Számukra ez a két tevékenységi forma tűnik a legnépszerűbbnek és a legkedveltebbnek.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

3. ábra: Kulturális tevékenységek (%) (N=112)

Mіндеzeket a kulturális tevékenységi formákat megpróbálom struktúrába állítani abból a célból, hogy a szocio-demográfiai tényezők hatását redukált tényezők mentén vizsgálni tudjam. A Kaiser-Meyer-Olkin kritériumnak¹¹ (KMO=0,632)

¹¹ A legfontosabb mérőszám annak megítélésében, hogy a változók mennyire alkalmasak a faktorelemzésre (Sajtos – Mitev 2006).

és a Bartlett-tesztnek¹² (Bartlett-teszt Khi-négyzet=128,053; $p=0,000$) megfelelő többváltozós statisztikai eljárást, a faktoranalízist hívom segítségül.

A statisztikai módszer segítségével megalkotott kétféle mintázatról az állapítható meg, hogy az első faktorban a hagyományos (könyvesbolt, múzeum/kiállítás, könyvtár, színház), a másodikban a modern kultúrára (multiplex mozi, fesztivál, könnyűzenei koncert) jellemző elemek szerepelnek¹³ (Melléklet 1. táblázat).

A tanulmány további részében megvizsgálom e két faktor és az öt legjellemzőbb demográfiai ismérv (nem, életkor, iskolai végzettség, tagozat típusa¹⁴, anyagi helyzet) kapcsolatát.

Az alkalmazott varianciaanalízis eredményei szerint a hagyományos kulturális aktivitásra az iskolai végzettség ($p=0,000$) (Melléklet 5. táblázat) és a tagozat típusa ($p=0,039$) (Melléklet 6. táblázat) gyakorol hatást: a magas iskolai végzettséggel rendelkezők és/vagy jelenleg levelező tagozaton tanulmányt folytatók körében figyelhetők meg ezeknek a kikapcsolódási formáknak a preferálása. E kimenetel megegyezik Hunyadi (2005a) eredményeivel, mely szerint az intézményhez kötött kulturális tevékenységek, úgymint a színházak, a hangversenyek és a kiállítások látogatása az iskolai végzettséggel van a legszorosabb összefüggésben: a főiskolai és/vagy egyetemi végzettség 30-40 százalékkal, az érettségivel való rendelkezés 15-20 százalékkal növeli e kulturálódási formák igénybevételének valószínűségét.

A modern kultúra fogyasztását kizárólag a jövedelmi helyzet ($p=0,025$) (Melléklet 7. táblázat) határozza meg: ez a fajta kulturális tevékenység a jobb egzisztenciális helyzetben élőkre jellemző, mely összhangban van a Veblen (1975) által kifejezett önprezentáció és társadalmi státusz kapcsolatáról szóló megközelítéssel. Az egyének a társadalmi hovatartozásukat életstílusuk, kulturális „fogyasztásuk” révén is kifejezik.

Életkori sajátosságnak megfelelően nem rajzolódnak ki eltérések sem a modern, sem a hagyományos szórakozási formák között ($p_{\text{hagyományos}}=0,075$, $p_{\text{modern}}=0,687$) (Melléklet 8. táblázat).

A modern kultúrában való részvételben nincs szerepe az életkornak, vagyis a mintában szereplő „modernség” nemcsak a fiatalok kultúráját reprezentálja.

---

¹² A Bartlett-próba értelmében, ha a $p < 0,05$, akkor a hipotézist el kell vetni, vagyis a változók alkalmasak a faktorelemzésre (Sajtos – Mitev 2006).

¹³ Hunyadi (2005b) kutatása alapján a magas/elit versus és a mindennapi/tömeg/populáris kultúra fogalompárosok helyett a hagyományos és a modern megkülönböztetést használom: semmiféle információnk nem volt arra vonatkozóan, hogy a megkérdezettek konkrétan milyen művészeti alkotást „fogyasztanak”, ugyanakkor igyekeztünk olyan jelzőket használni és megfogalmazni, amelyek nem sugálnak semmiféle értékítéletet sem, nem béklyóznak meg senkit sem a megkérdezettek közül.

¹⁴ A tagozat típusa nappali vagy levelező.

Míndez ambivalensnek bizonyul Bognár (2002) és Hunyadi (2005ab) állításai-
val, akik szerint a mai kultúra kedvelése csak és kizárólag a fiatalokra jellemző.

Kétmintás t-próbát¹⁵ alkalmazva nem tapasztalok differenciát a férfiak és a
nők kulturális tevékenységei között ($p_{\text{hagyományos}}=0,158$, $p_{\text{modern}}=0,198$) (Melléklet
9. táblázat), amely ellentmond azoknak a felmérés-kimeneteknek, hogy a ha-
gyományos kultúrához tartozó kulturálódási formákat a nők jobban kedvelik
mint a férfiak (Hunyadi 2005b, Központi Statisztikai Hivatal 2013).

Kíváncsi vagyok továbbá arra is, hogy a fent ismertetett szocio-demográfiai
tényezőknek a hatásai akkor is fenn állnak-e, ha egyszerre szerepelnek a több-
dimenziós statisztikai eljárásban, a lineáris regressziós modellben¹⁶. Fő kérdés,
melyik változó befolyásolja ténylegesen a kultúra igénybevételét és formáját?

Az 1. modell a hagyományos kultúra, a 2. modell a modern kultúra elemeire
vonatkozik (Melléklet 2. táblázat).

Az 1. modell eredményei szerint a hagyományos kultúra fogyasztása elsősorban
a társadalmi státust jelző iskolai végzettségtől ($p=0,001$) és a vagyoni helyzettől
függ ($p=0,046$). Minél magasabb az egyén iskolai végzettsége és/vagy minél
kedvezőbb anyagi helyzettel rendelkezik, annál több hagyományos kulturális
tevékenység-fogyasztást (is) megvalósít.

A 2. modell értelmében nincs olyan a vizsgálatba bevont független változó,
amely befolyásolná a tanulók „modern kulturálódását”.

Összegességében a lineáris regressziós modellek eredményei részben igazol-
ják a H1 feltevésemet.

Könyv olvasás mint „magányos” kulturális tevékenység

A bensővé tett kulturális tőke nagyságát az olvasási szokások nagymértékben
befolyásolják.

A könyv olvasás gyakoriságának mérésére a gerebeni (2002) felosztásnak
megfelelően a nem olvasók (évente egy könyvet sem olvas), a ritkán olvasók
(évente 1-3 darab könyvet olvas), az időnként olvasók (évente 4-11 darab köny-
vet olvas) és a rendszeresen olvasók (átlagosan havonta 1 darab könyvet olvas)
táborát különböztetem meg egymástól

A kapott visszajelzések alapján az állapítható meg, hogy a válaszadó szemé-
lyek 12,8 százaléka nem olvas el egy könyvet sem (egy év alatt), míg 87,2 száza-
lék meghatározott intenzitással, gyakorisággal és rendszerességgel legalább egy
művet elolvas: 29,4 százaléku rendszeres könyv olvasónak számít, 22,9 száza-

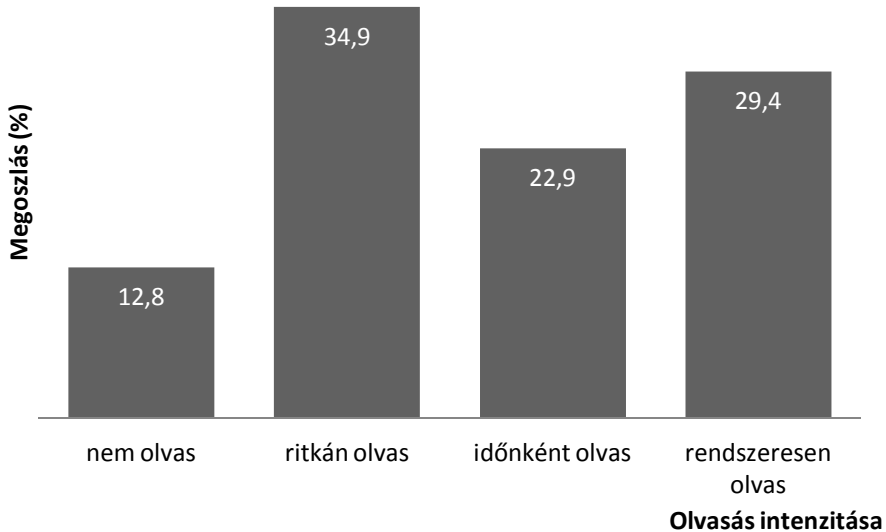
---

¹⁵ A kétmintás t-próba alkalmazásának feltételei teljesülnek:

- a) a normális eloszlás ($p_{\text{hagyományos}}=0,475$, $p_{\text{modern}}=0,9541$) és
- b) a szórás homogenitás ($p_{\text{hagyományos}}=0,812$, $p_{\text{modern}}=0,908$).

¹⁶ A szocio-demográfiai tényezők hatását Kovács (2015) nyomán vizsgálok meg.

lék olvas negyedévenként legalább egy könyvet, 34,9 százaléka ritkán olvas, évente kb. 1-3 darab könyvet (4. ábra).

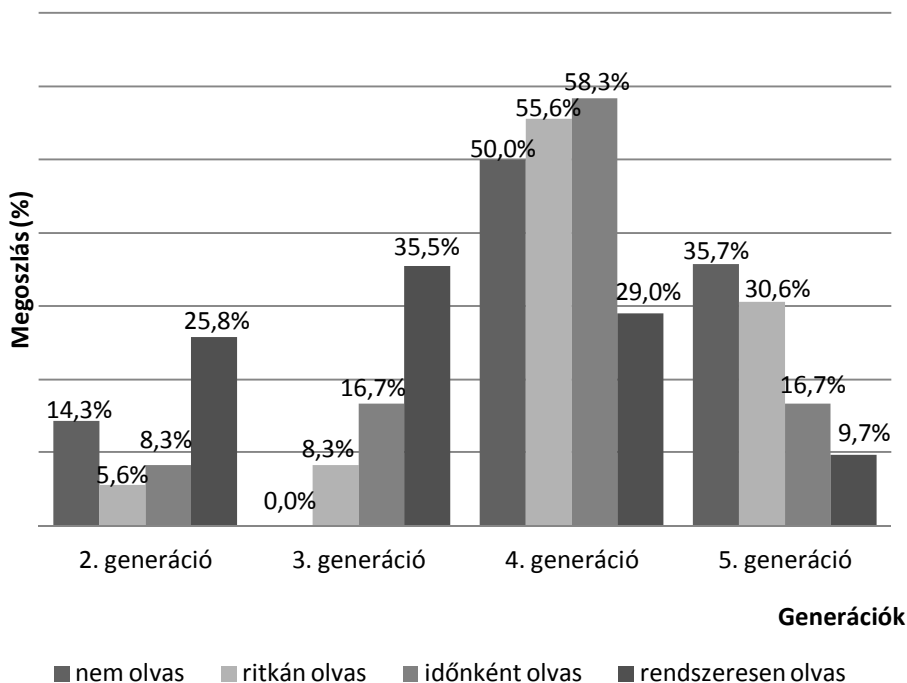

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

4. ábra: Könyvolvasásra vonatkozó információk (%). (N=109)

Az egyes társadalmi csoportokban megnézve a könyvolvasásra vonatkozó mintázatokat, az válik világossá, hogy a generációk olvasás-gyakoriságai között jelentős eltérések húzódnak meg ($p=0,004$) (5. ábra).

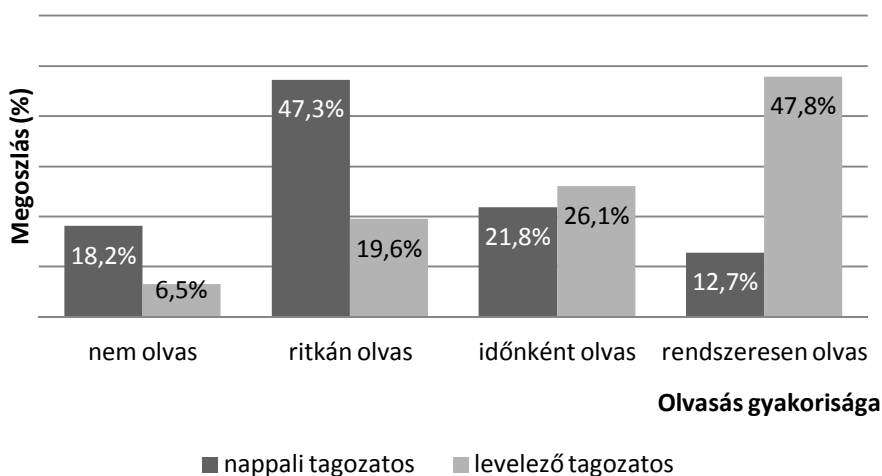
A 4. generáció tagjaira diverzitás jellemző, esetükben mindkét szélsőérték dominanciája észrevehető: az időnként olvasók táborába 58,3 százalékuk tartozik, a rendszeresen olvasók között is magas arányban, 29 százalékban képviseltetik magukat, de mint nem olvasó közösség is kimagaslik (50%). Egyértelműen a 3. generációba tartozók számítanak a legaktívabb olvasóközösségnek, mely ellentmond Gereben (2002) azon kijelentésének, mely szerint a fiataloknak van olvasási többlete az idősekhez viszonyítva.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

5. ábra: A könyvolvasás intenzitása generációnként (%). (N=105)

A tagozat típusa ugyancsak hatást gyakorol az olvasás intenzitására ($p=0,000$). A levelező tagozaton tanulók körében magasabb azoknak az aránya, akik időnként vagy rendszeresen olvasnak. Ez azzal magyarázható, hogy a levelező tagozatosok legnagyobb hányada (72,4%) azokból a legintenzívebb olvasókból származik, akik a 3. vagy a 4. generációba tartoznak. A nappali tagozatosok körében számottevő azoknak az aránya, akik egyáltalán nem (18,2%) vagy ritkán olvasnak (47,3%) (6. ábra).

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”; saját adatszerkesztés

6. ábra: A könyvolvasás intenzitása tagozat szerint (%) (N=101)

Nem ($p=0,254$) (Melléklet 10. táblázat), iskolai végzettség ($p=0,057$) (Melléklet 11. táblázat) és anyagi helyzet ($p=0,508$) (Melléklet 12. táblázat) szerint nem figyelhetők meg jelentős különbségek az olvasás gyakoriságát illetően.

Az olvasási szokásoknál, akárcsak a kulturális tevékenységeknél összetett modellt alakítok ki. A logisztikus regressziós modell alkalmazásával arra keresem a választ, mely változó befolyásolja ténylegesen az olvasási attitűdöt?

A Melléklet 3. táblázatban olvasható eredmények ismeretében nincs olyan a vizsgálatba bevont szocio-demográfiai változó, amely befolyásolná a 18 éven felüliek olvasási szokásait: nem lehet megerősíteni az erre vonatkozó H2 hipotézist.

Az inkorporált kulturális tőke-index és az életminőség

A kutatás legfontosabb eredményét és a téma újszerűségét az elsajátított kulturális tőke és az életminőség kapcsolatának vizsgálata adja.

Vizsgálatomban bensővé tett tudásként definiálom azt az ismeretet, amelyet a tanulók az olvasással valamint a közművelődési intézményekben, könyvesboltokban, múzeumokban/kiállításokon, könyvtárakban, színházakban, mozikban továbbá fesztiválokon és könnyűzenei koncerteken sajátítanak el. Ezekből a kulturális tevékenységekből bensővé tett kulturális tőke-indexet hozok létre, még hozzá a jár-e színházba, múzeumba/kiállításra, könyvesboltba, könyvtárba, moziba és/vagy fesztiválra és/vagy könnyűzenei koncertre valamint szokott-e olvasni dichotóm (0,1) változók segítségével.

A változók közötti összefüggés-vizsgálatához rangkorrelációt hívlak segítségül, melynek értelmében nem találok szignifikáns kapcsolatot ($p=0,155$) a bensővé tett kulturális tőke- és az életminőség-index között (Melléklet 4. táblázat).

Nem tudom megerősíteni a H3 hipotézist, illetve a nemzetközi és a hazai kutatók elméleteit arra vonatkozóan, hogy „hogyan a kulturális tevékenységeknek fontos szerepük van életminőségünk alakításában (Gondos – Hercz 2011:12).

Érdekes kérdést vetett fel továbbá annak a vizsgálata is, hogy a bensővé tett kulturális tőke-index és az egyes életminőség-összetevők – úgymint a családi, baráti viszonyrendszer, az egészségi állapot, az anyagi jólét, a lokális közösséghez tartozás, a munka és aktivitás, a személyes biztonság és a környezet minősége – között találkozik-e összefüggést.

A két metrikus változóra alkalmazott Pearson-féle korrelációs együttható, kétoldali próbájának értelmében csak és kizárólag az anyagi jólét és a bensővé tett kulturális tőke-index között létezik közepes erősségű pozitív kapcsolat¹⁷ ($r=0,254$; $p=0,009$) (Melléklet 13. táblázat). A jobb jövedelmi helyzettel rendelkezők lényegesen magasabb bensővé tett kulturális tőke-indexszel rendelkeznek.

Összegzés

Kutatásom során sikerült górcső alá vennem, hogy a különböző kulturális tevékenységek közül melyek jellemzőek a Nyíregyházi járásban élő, 18. életévüket betöltött tanulóira és hogy mindez mennyiben függ a társadalmi struktúrában elfoglalt helyzettől.

A kulturális tevékenységeket és a kulturális tevékenységek intenzitását illetően kapott eredmények lehetőséget adnak a térség kulturális intézményeinek arra, hogy a „kulturális keresletet” prognosztizálják.

A Nyíregyházi járásban élő, legalább 18. életévű tanulók számára a multiplex mozik és a fesztiválok által biztosított programokon való megjelenés egyaránt potenciális lehetőség: csaknem 80 százalékuk szokott élni ezekkel a lehetőségekkel.

A hagyományos kulturális intézmények célpopulációját a minimum érettségivel rendelkezők és a jobb finansziális helyzetben lévők jelentik: minél magasabb az iskolai végzettség és minél kedvezőbb az anyagi helyzet, annál magasabb a hagyományos kulturális tevékenység „fogyasztás” is.

---

¹⁷ A lineáris korrelációs együttható, a Pearson-féle korrelációs együttható jele az „r”, melynek értéke -1 és +1 között változhat. Annál erősebb a két változó közötti kapcsolat, minél közelebb van az „r” értéke a +1-hez.

Mindezek a folyamatok egyrészt az önprezentáció és társadalmi státusz kapcsolatával magyarázhatók, mely szerint az egyének a társadalmi hovatartozásukat életstílusuk, kulturális „fogyasztásuk” révén is kifejezik. Másrészt a társadalmi reprodukciós folyamat, a kulturális tőke státuszátörökítő szerepe következtében a nagy mennyiségű gazdasági tőkével rendelkező egyének gazdasági tőkéjük egy részét átkonvertálják kulturális tőkére, – továbböröklődik utódaikra is – amelynek az iskolai végzettséggel vett interakciója a legiskolázottabbak esetében a legmagasabb.

A kulturális tevékenységeknek az igénybevételéről az mondható el, hogy nem formálja kedvezően fogyasztóik életminőségét, vagyis a magas bensővé tett kulturális tőke-index nem feltétlenül jár együtt a magas FTI-vel illetve az alacsony bensővé tett kulturális tőke-index sem jár egyértelműen alacsony FTI-vel.

A bensővé tett kulturális tőke és az egyes életminőség-összetevők vizsgálata során kizárólag az anyagi jólét paraméter és a bensővé tett kulturális tőke-index között áll fent közepes erősségű pozitív kapcsolat, melynek értelmében a jobb jövedelmi helyzettel rendelkezők lényegesen nagyobb intenzitással veszik igénybe a kulturális intézményhez kötött kulturális tevékenységeket.

Irodalomjegyzék

1. Berger-Smitt, R. – Noll, H. H. (2000): Conceptual framework and Structure of a Eu-ropean System of Social Indicators. EU Reporting Working Paper No. 9. http://www.gesis.org/fileadmin/upload/institut/wiss_arbeitsbereiche/soz_indikatoren/Publikationen/paper9_1_pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
2. Bourdieu, P. (1983): Ökonomische Kapital, kulturelles Kapital, soziales Kapital. Soziale Welt, Sonderband 2. p. 183-198. In: Angelusz R. (szerk.) (1997): A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó: Budapest, 159-166. http://szserv.socio.uszged.hu/HEFOP/HEFOP_2006_november_2_r%C3%A9tegz%C5%91d%C3%A9s_CD/1.3_Angelusz_Bourdieu_t%C5%91kefajta%C3%A1k.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
3. Bukodi E. (2000): Szülői erőforrások és iskolázási egyenlőtlenségek. In: Elekes Zs. – Spéder Zs. (szerk.) (2000): Törések és kötések a magyar társadalomban. Budapest: Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság – Századvég Kiadó, 13-27. http://szserv.socio.u-szeged.hu/HEFOP/HEFOP_2006_november_2_r%C3%A9tegz%C5%91d%C3%A9s_CD/3.3_t%C3%B6r%C3%A9sek_Bukodi_iskol%C3%A1z%C3%A1si_egenl%C5%91tlens%C3%A9gek_sz%C3

- %BCI%C5%91i_er%C5%91forr%C3%A1sok.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13..
4. Csapó B. – Steklács J. – Molnár Gy. (szerk.) (2015): Az olvasás-szövegértés online diagnosztikus értékelésének tartalmi keretei. Budapest: Oktatóskutató és Fejlesztő Intézet.
http://www.edu.u-szeged.hu/~csapo/publ/2015_Olvasas_framework.pdf.
Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  5. Ercsey I. (2010): Az életminőség mérése. In: Losonczi M. – Szigeti C. (szerk.) (2010): Válság közben, fellendülés előtt. Győr: Széchenyi István Egyetem. <http://kgk.sze.hu/letoltheto-elektronikus-kiadvanyok>. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  6. Escuder-Mollon, P. et al. (2013): Idősek oktatása és életminősége. Útmutató idősek oktatásával foglalkozó intézmények számára. Trebag Kft.
<http://www.edusenior.eu/data/outcomes/wp5/EduSenior-guide-HU.pdf>.
Utolsó látogatás: 2016. április 25.
  7. Eurobarometer (2007): European Cultural Values. Special Eurobarometer 278. European Commission.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_278_en.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  8. Eurobarometer (2013): Cultural access and participation. Special Eurobarometer 399. European Commission.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf. Utolsó látogatás: 2016. április 25.
  9. Fábrián A. – Tóth B. I. (2013): A kultúra területi mérhetősége és a kistérségek közművelődési jellemzői. Tér és társadalom, 27 (1): 97-113.
http://epa.oszk.hu/02200/02251/00050/pdf/EPA02251_tet_2013_1_097_fabrian_toth.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  10. Fábrián G. – Patyán L. – Huszti É. (2012): Előszó. In: Fábrián G. – Patyán L. – Huszti É. (szerk.) (2012): Életminőség Nyíregyházán, 2008-2010. Nyíregyháza: Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, 5-10.
http://epa.oszk.hu/02500/02535/00003/pdf/EPA02535_acta_medicinae_2012_03_005-010.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13..
  11. Gereben F. (2002): Olvasáskultúra az ezredfordulón. Tiszatáj 56 (2): 61-72.
<http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/folyoiratok/tiszataj/02-02/gereben.pdf>.
Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  12. Gondos B. – Hercz Á. (2011): A kulturális tevékenységek hatása az életminőségre, Magyarország társadalmi-gazdasági helyzete a 21. Század első évtizedeiben. Elektronikus Kautz Kötet. 181-193.
http://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/kautzkiadvany2011/kreativgondolkodas/Gondos_Hercz.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.

13. Haybron, D. (2007): Life satisfaction, ethical reflection, and the science of happiness. *Journal of Happiness Studies* 8 (1): 99-138.
<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10902-006-9006-5>. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
14. Hunyadi Zs. (2005a): Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok. Budapest: Magyar Művelődési Intézet.
http://www.socio.mta.hu/uploads/files/archive/Talalkozasok_a_kulturaval_7.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
15. Hunyadi Zs. (2005b): Kulturális termelés és kulturális fogyasztás. In: Enyedi Gy. – Keresztény K. (szerk.) (2005): *A magyar városok kulturális gazdasága*. Budapest: MTA Társadalomkutató Központ.
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/ipar_es_gazdasagtortenet/A_magyar_varosok_kulturalis_gazdasaga/pages/006_hunyadi_zsuzsa.html. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
16. Kékesi M. Z. (2007): A szubjektív életminőség térbeli vonatkozásai. In: Utasi Á. (szerk.) (2007): *Az életminőség feltételei. Műhelytanulmányok*. Budapest: MTA Politikai Tudományok Intézete, 72-83.
17. Kovács K. (2015): A sportolás mint támogató faktor a felsőoktatásban. *Oktatáskutatók könyvtára 2*. CHERD, Debrecen.
<http://mek.oszk.hu/14300/14342/14342.pdf>. Utolsó látogatás: 2016. február 15.
18. Kozma T. (1998): Szabadság vagy igazság? *Új Pedagógiai Szemle* 48 (10): 219-234. <http://mek.oszk.hu/01900/01945/01945.pdf>. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
19. Központi Statisztikai Hivatal (2013): Kulturálódási szokásaink. A lakosság televíziózási, olvasási jellemzőinek vizsgálata az időmérleg-felvételek segítségével.
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kult_szokasok.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
20. Kultúrpoint (é. n.): A kultúra hozzájárulása az Európa 2020 stratégia végrehajtásához.
http://www.kulturpoint.hu/culture2020/lapozhato_pdf/kulturpoint_kiadvany_HUN.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
21. Lin, X. J. et al. (2013): Methodological issues in measuring quality of life. *Tzu Chi Medical Journal* 25:8-12.
22. Malakucziné Póka M. (2015): A Nyíregyházi járás település szerkezeti, demográfiai, háztartási jellemzői. In: Hüse L. – Takács P. (szerk.) (2015): *Életminőség Nyíregyházán, 2015*. *Acta Medicinae et Sociologica* Vol. 6. No. 18-19. Nyíregyháza: Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, 11-29.
http://epa.oszk.hu/02500/02535/00013/pdf/EPA02535_acta_med_2015_18-19_011-029.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.

23. Michalkó G. (2010): Boldogító utazás. Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet.
24. Nyitrai Ferencné (1997): Az oktatás helyzete nemzetközi összehasonlításban. Statisztikai Szemle 75 (10): 797-817.
http://www.ksh.hu/statszemle_archive/1997/1997_10/1997_10_797.pdf.
Utolsó látogatás: 2016. április 20.
25. Oktatási és Kulturális Minisztérium Közművelődési Főosztály (2007): Közművelődési stratégia 2007-2013. Közösségi művelődés 12 (4): 2-26.
http://www.mmi.hu/szin/szin_12_4.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
26. Petőné Csima M. (2012): Az egészségmagatartás és a koherencia-érzet szerepe az életminőség formálásában. Doktori (PhD) értekezés, Pécs.
27. Pusztai G. (2009): A társadalmi tőke és az iskolai pályafutás. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.
28. Rahman, T. – Mittelhammer, R. C. – Wandschneider, P. (2005): Measuring the Quality of Life across Countries. Research Paper No. 2005/06. United Nations University – Wider.
29. Rétsági E. et al. (2011): Sportelméleti ismeretek. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
http://uni-eger.hu/public/uploads/sportelméleti-ismeretek_550837bd21e92.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
30. Sajtos L. – Mitev A. (2007): SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Budapest: Alinea Kiadó.
31. Sándor K. (2011): A könyvolvasás gyakorisága. Eger: Eszterházy Károly Főiskola.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0005_06_olvasaskutatas_scorn_07/736_a_knyvolvass_gyakorisga.html. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
32. Szabó L. (2003): A társadalmi támaszt nyújtó személyes kapcsolatháló és a szubjektív életmi-nőség összefüggései az egészséges és a mozgáskorlátozott személyek körében. Budapest: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/95/1/szabo_laura.pdf.
Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
33. Szabó F. – Nagy Z. (2015): Észak-Alföld – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés. In: Nagy Á. – Székely L. (szerk.) (2015): Harmadrészt - Magyar ifjúság 2012. Regionális helyzet elemzések. Budapest: ISZT Alapítvány - UISZ Alapítvány - Excenter Kutatóközpont, 117-150.
34. Szabó J. Z. (2011): Kulturális fesztiválok mint a művelődés új formái. PhD értekezés. Debrecen: Debreceni Egyetem.
https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/129798/Szabo_Janos_Zoltan_Ertekezés.pdf;jsessionid=1A39930F73985DC6898095AA1A9480AB?sequence=5.

- Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
35. Szegő K. (1996): A felvilágosodás gondolkodói. Kolozsvár: Polis Könyvkiadó.
  36. Szigeti F. (2016): Az életminőség mérési rendszerei. *Educatio* 2016/1: 130-139. http://www.edu-online.eu/hu/educatio_reszletes.php?id=111. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  37. Szigeti F. – Fábián G. – Takács P. (2015): 2015. évi érzelmi jóllét vizsgálat a Nyíregyházi járás településein. In: Hüse L. – Takács P. (szerk.) (2015): *Életminőség Nyíregyházán, 2015. Acta Medicinae et Sociologica Vol. 6. No. 18-19.* Nyíregyháza: Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, 145-161. http://epa.oszk.hu/02500/02535/00013/pdf/EPA02535_acta_med_2015_18-19_145-161.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  38. Takács P. – Fábián G. (2014): A nyíregyházi lakossági panelfelméréshez kapcsolódó életminőség vizsgálatok. Generációk. In: Fábián G. – Kiss J. – Patyán L. – Huszti É. (szerk.) (2014): *Életminőség Nyíregyházán, 2014. Acta Medicinae et Sociologica Vol. 5. No. 12-13.* Nyíregyháza: Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, 165-188. http://epa.oszk.hu/02500/02535/00009/pdf/EPA02535_acta_med_2014_12-13_165-188.pdf. Utolsó látogatás: 2016. szeptember 13.
  39. Tróznai T. – Kullmann L. (2003): Életkor és életminőség. In: Kovács M. – Vajda A. (szerk.) (2003): *Időskori depresszió és szorongás.* Budapest: Springer Tudományos Kiadó, 30-37.
  40. Veblen, T. (1975): *A dologtalan osztály elmélete.* Budapest: KJK.

szigeti.fruzsina.89@gmail.com

Melléklet

	Hagyományos kultúra	Modern kultúra
könyvesbolt	,824	,010
múzeum, kiállítás	,727	,345
könyvtár	,697	-,147
színház	,513	,417
multiplex mozi	-,124	,788
fesztivál	,075	,660
könnyűzenei koncert	,162	,609

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

1. táblázat: Rotált faktorsúlymátrix¹⁸ a kulturális tevékenységekre vonatkozóan.

	1. modell		2. modell	
	Hagyományos kultúra		Modern kultúra	
	t	Szig.	t	Szig.
Konstans generáció nem	-1,893	0,062 NS	1,013	0,314 NS
iskolai végzettség	-0,162	0,872 NS	-1,299	0,197 NS
tagozat	1,052	0,296 NS	-0,736	0,464 NS
anyagi helyzet	2,563	0,012 *	1,456	0,149 NS
	0,786	0,434 NS	-1,817	0,073 NS
	2,022	0,046 *	0,465	0,643 NS
R	0,450		0,282	
R ²	0,202		0,080	
AdjR négyzet értéke	0,157		0,027	

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki. *Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”*

2. táblázat: Lineáris regressziós modellek

¹⁸ Maximum likelihood módszer és varimax rotáció. Magyarozott variancia: 53,5%

	Exp (B)
Dummy generáció - 0: fiatal; 1: idős	1,005 NS
Dummy nem - 0: férfi; 1: nő	2,439 NS
Dummy iskolai végzettség - 0: felsőfokú végzettség nélküli; 1: felsőfokú végzettséggel rendelkező	5,727 NS
Dummy tagozat - 0: levelező; 1: nappali	,480 NS
Dummy szubjektív anyagi helyzet - 0: nem jönnek ki a jövedelmükből; 1: kijönnek a jövedelmükből	,668 NS
Konstans	5,951
A modell magyarázó ereje	0,6492
RL ²	0,35

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

3. táblázat: Logisztikus regressziós modell.

		Bensővé tett kulturális tőke-index	FTI összes
Bensővé tett kulturális tőke-index	Korrelációs együttható	1,000	,140
	Szig.		,155 NS
	N	109	105
FTI	Korrelációs együttható	,140	1,000
	Szig.	,155 NS	
	N	105	109

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

4. táblázat: A bensővé tett kulturális tőke-index és az FTI közötti Spearman-féle rangkorreláció.

iskolai végzettség		Hagyományos kultúra	Modern kultúra
Alapfok	Átlag	-,78	-,42
	N	6	6
	Szórás	,792	,818
Középfok	Átlag	-,29	,04
	N	62	62
	Szórás	,892	,892
Felsőfok	Átlag	,62	,08
	N	37	37
	Szórás	,930	1,191
Összesen	Átlag	,00	,03
	N	105	105
	Szórás	1,010	1,002
Szignifikancia érték		p=0,000 ***	p=0,520 NS

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

5. táblázat: A hagyományos és a modern kulturális tevékenységek vizsgálata iskolai végzettség szerint.

Ha tanul, akkor		Hagyományos kultúra	Modern kultúra
Nappali tagozaton	Átlag	-,23	,12
	N	56	56
	Szórás	,967	,828
Levelező tagozaton	Átlag	,17	-,10
	N	47	47
	Szórás	,992	,998
Összesen	Átlag	-,05	,02
	N	103	103
	Szórás	,994	,912
Szignifikancia érték		p=0,039 *	p=0,209 NS

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

6. táblázat: A hagyományos és a modern kulturális tevékenységek vizsgálata tagozatok szerint.

anyagi helyzet		Hagyományos kultúra	Modern kultúra
nehezen jön ki jövedelemből	Átlag	-,29	-,23
	N	40	40
	Szórás Deviation	1,033	,818
kijön a jövedelemből	Átlag	,12	,11
	N	68	68
	Szórás Deviation	,826	1,041
Összesen	Átlag	-,03	-,02
	N	108	108
	Szórás Deviation	,925	,974
Szignifikancia érték		p=0,079 NS	p=0,025 *

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki. *Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”*

7. táblázat: A hagyományos és a modern kulturális tevékenységek vizsgálata szubjektív anyagi helyzet szerint.

generáció		Modern kultúra	Hagyományos kultúra
2. generáció	Átlag	-,04	,23
	N	14	14
	Szórás	1,111	1,097
3. generáció	Átlag	-,22	,42
	N	19	19
	Szórás	1,071	1,093
4. generáció	Átlag	,10	,01
	N	51	51
	Szórás	,987	,889
5. generáció	Átlag	-,08	-,35
	N	23	23
	Szórás	1,007	,995
Összesen	Átlag	-,01	,03
	N	107	107
	Szórás	1,015	,996
Szignifikancia érték		p=0,687 NS	p=0,075 NS

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

8. táblázat: A hagyományos és a modern kulturális tevékenységek vizsgálata generációk szerint.

		F	Szig.	t	df	Szig.	95%-os megbízhatósági tartomány	
							Alsó határ	Felső határ
Hagyományos kultúra	Feltételezett egyenlő varianciák	,057	,812 NS	-1,421	109	,158 NS	-,653	,108
	Nem feltételezett egyenlő varianciák			-1,429	98,951	,156	-,651	,106
Modern kultúra	Feltételezett egyenlő varianciák	,013	,908 NS	1,294	109	,198 NS	-,132	,629
	Nem feltételezett egyenlő varianciák			1,268	89,601	,208	-,141	,638

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

9. táblázat: A hagyományos és a modern kulturális tevékenységek vizsgálata nemek szerint.

			olvasási szokások				Összesen
			nem	ritkán	időnként	rendszeresen	
nem	férfi	N	9	14	11	11	45
		% olvasási szokások	64,3%	36,8%	44,0%	34,4%	41,3%
	nő	N	5	24	14	21	64
		% olvasási szokások	35,7%	63,2%	56,0%	65,6%	58,7%
Összesen	N	14	38	25	32	109	
	% olvasási szokások	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Szignifikancia érték		p=0,254 NS					

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

10. táblázat: Nem és olvasási szokások közötti összefüggés.

			Iskolai végzettség			Összesen
			alapfok	középfok	felsőfok	
Olvasási szokások	nem olvas	N	2	11	1	14
		%	33,3%	18,0%	2,7%	13,5%
	ritkán olvas	N	2	22	10	34
		%	33,3%	36,1%	27,0%	32,7%
	időnként olvas	N	2	13	9	24
		%	33,3%	21,3%	24,3%	23,1%
	rendszeresen olvas	N	0	15	17	32
		%	0,0%	24,6%	45,9%	30,8%
	Összesen	N	6	61	37	104
		% új_sztintuiskolai_vegzettseg	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Szignifikancia érték			p=0,057 NS		

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

11. táblázat: Az iskolai végzettség és az olvasási szokások közötti összefüggés.

		olvasási szokások				Összesen
		nem olvas	ritkán olvas	időnként olvas	rendszeresen olvas	
nehezen jövünk ki a jövedelmünkből	N	5	17	7	10	39
	%	35,7%	45,9%	28,0%	33,3%	36,8%
kijövünk a jövedelmünkből	N	9	20	18	20	67
	%	64,3%	54,1%	72,0%	66,7%	63,2%
Összesen	N	14	37	25	30	106
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Szignifikancia érték		p=0,508 NS				

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

12. táblázat: Az olvasási szokások és a szubjektív anyagi helyzet közötti összefüggések.

		Bensővé tett kulturális tőke-index
családi, baráti viszonyrendszer	Pearson korreláció	-,072
	Szig.	,458 NS
	N	109
munka, aktivitás	Pearson korreláció	,041
	Szig.	,673 NS
	N	109
környezet minősége	Pearson korreláció	,040
	Szig.	,679 NS
	N	109
személyes biztonság	Pearson korreláció	,102
	Szig.	,291 NS
	N	109
lokális közösség	Pearson korreláció	,078
	Szig.	,418 NS
	N	109
egészségi állapot	Pearson korreláció	,022
	Szig.	,819 NS
	N	108
anyagi jólét	Pearson korreláció	,254
	Szig.	,009 **
	N	106

A *** jelöli a 0,001 alatti, a ** jelöli a 0,001 és a 0,01 közötti, a * jelöli a 0,01 és a 0,05 közötti szignifikanciákat. Az NS a nem szignifikáns eredményeket fejezi ki.

Forrás: „Nyíregyházi járás életminősége 2015”

13. táblázat: A bensővé tett kulturális tőke-index és az FTI paraméterek közötti korreláció.

